

Simonyi Károly (Egyházaskfalu, 1916. október 18. – Budapest, 2001. október 9.) mérnök, fizikus, kiemelkedő tudós-tanár. Charles Simonyi édesapja. Munkásságát 1998-ban a Magyar Nemzeti Örökség részévé nyilvánították.

Életpályája, munkássága:

Érettségi után két egyetemet végzett el párhuzamosan - anélkül, hogy erről bármelyik helyen tudtak volna: a Pécsi Tudományegyetemen jogi diplomát szerzett, Budapesten a Műegyetemen pedig villamosmérnököt.

1940-től a Műegyetem Bay Zoltán vezette atomfizika tanszékének tanársegédje. A világháború alatt amerikai, majd szovjet hadifogságba esett.

1946-ban részt vett a Bay által vezetett **Hold-radar-kísérletben**. 1948-ban a Soproni Műszaki Egyetem fizika-elektrotechnika tanszékére került, ahol 1951-ben megépítette az első magyar **magfizikai részecskegyorsítót**. Ezért a munkáért 1952-ben Kossuth-díjat kapott. A gyorsítót egy 700 kV feszültséget előállító **Van de Graaff-generátor** működtette. Ezt a gyorsítót 1952-ben Budapestre, a Központi Fizikai Kutatóintézetbe (KFKI) szállították, és feszültségét 1 millió voltra növelték.

A gyorsító jelenleg az ELTE Fizikai épületében található a Pázmány Péter sétányon.

1952-től alapítója és vezetője volt a BME elméleti villamosságtan tanszékének és a KFKI atomfizikai osztályának. A KFKI-ban párhuzamosan folyt a részecskegyorsító építése és az elméleti felkészülés az atomfizikai kutatásokra. Simonyi a fúziós energiatermelés lehetőségeit és korlátait vizsgálta.

1956-ban megválasztották az intézmény forradalmi bizottsága elnökének. A forradalom után megindult ellene a harc. 1957. december 31-én elbúcsúzott az intézettől, a hetvenes évek elején pedig az általa alapított BME Elméleti Villamosságtan tanszékének tanszékvezetői posztjáról is távozni kényszerült. Beosztott egyetemi tanárként folytatta a tanítást. Ez tette lehetővé egy előadásorozat során körvonalazódó, **A fizika kultúrtörténete** c. legismertebb művének megírását, amelyért 1985-ben **Állami Díjat** kapott. Éveken át az egyetemi felvételi feladatokat kitűző bizottság elnöke volt. 1993-ban a Magyar Tudományos Akadémia soraiba választotta. 1998-ban elnyerte "Az év ismeretterjesztő tudósa" díjat és munkásságát a **Magyar Nemzeti Örökség részévé** nyilvánították. 2000-ben Akadémiai Aranyérem kitüntetését kapott.

Díjai, elismerései:

- Állami Díj (1985)
- a BME díszdoktora (1991)
- Tudományos Újságírók Kamarája – "Az év tudósa" kitüntetés (1996)
- A Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje (1997)
- Magyar Örökség díj (1998)
- Akadémiai Aranyérem (2000)

Főbb művei:

Könyvei több nyelven megjelentek. Az Elméleti villamosságtan c. tankönyvét német nyelvterületen ma is használják.

"A fizika kultúrtörténete" c. művét a magyar Nemzeti Örökség részévé nyilvánították (1998).

- Elméleti villamosságtan (1951, 1967, 1981)
- Villamosságtan (1954, 1957 – két kötetben, 1967)
- Elméleti villamosságtan példatár (társszerző, 1967)
- Physikalische Elektronik (1972)
- A fizika kultúrtörténete; 1978, 1981, 1986, 1998, 2002
- Az információtechnika fizikai alapjai – Elektronfizika (társszerző, 1997)
- *A fizika kultúrtörténete a kezdetektől a huszadik század végéig*; 5. jav., bőv. kiad., Akadémiai, Budapest, 2021